

6. Salovey, P., Mayer, J., Caruso, D. The positive psychology of emotional intelligence. // C.Snyder, S.Lopez (Eds.), The handbook of positive psychology. – New York: Oxford University Press, 2002. – P. 159–171.
7. Mayer, J. Salovey, P., Caruso, D., Sitarenios, G. Emotional intelligence as a standard intelligence. // Emotion, 1, 2001. – P. 232–242.
8. Mayer, J., Salovey, P., Caruso, D. Emotional intelligence: Theory, findings, and implications. // Psychological Inquiry, 15, 2004. – P. 197–215.
9. Ciarrochi, J., Mayer, J. The key ingredients of emotional intelligence interventions: Similarities and differences. // J.Ciarrochi & J.D.Mayer (Eds.). Improving Emotional Intelligence: A Practical Guide. - Philadelphia, PA: Psychology Press, 2007. – P. 14.

УДК 378.147

Буган Ю. В.

ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У багаточисельності видів компетенцій, якими повинен володіти сучасний вчитель, можна виділити саме ті, які характеризують їх готовність до інноваційних перетворень:

- готовність використовувати нові ідеї та інновації для досягнення мети;
- вміння використовувати інновації;
- упевненість у позитивному ставленні суспільства до нововведень;
- наполегливість;
- здатність приймати рішення;
- персональна відповідальність;
- здатність до спільної роботи для досягнення мети;
- вміння до профілактики та розв'язання конфліктів різних типів [1].

Саме на останній і хотілося б зупинитися сьогодні та висловити ряд позицій.

Як відомо, психологічна компетентність-це здатність використовувати психологічні засоби навчання в організації взаємодії в освітній діяльності. Основними проблемами, з якими зустрічаються сьогодні вчителі є:

- постійне ускладнення змісту освіти;
- безперервне оволодіння прогресивними технологіями навчання і виховання;
- розв'язання складних професійно-педагогічних проблем, які вимагають інтеграції знань , практичних умінь і навичок з філософією, психологією, медициною та інші;
- робота у єдиному інформаційному середовищі, що передбачає раціональне використання ІКТ у навчально-виховному процесі;
- ускладнення проблем виховання [1].

В Україні, як і в інших країнах посттоталітарного простору суспільство виявилось не підготовленим до такої важливої проблематики, як конфлікт-феномен суспільного розвитку. Орієнтація на «безконфліктний» розвиток радянського суспільства робила проблематику конфліктів безперспективною. Саме тому предмет «Конфліктологія» у тодішніх ВУЗАх не вивчався.

Тривалий час, працюючи над питаннями конфліктології на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників інколи з здивуванням для себе виявляв, що є окремі вчителі, які цілком серйозно задають питання на зразок: «Що таке конфліктологія?», «А навіщо вона нам?» і т.п. Мало хто знає про зв'язки конфліктології з циклом юридично-правових, математичних, історичних наук. Не знають вони також і про те, що зв'язок конфліктології з циклом психологічних дисциплін полягає, насамперед, у тому, що глибоке психологічне осмислення

проблемних ситуацій сприяє набуттю досвіду вміло поводитися.

Серед причин виникнення конфліктів найдоцільніше вирізняти психологічні особливості особистості. Конфліктологи стверджують, що виникнення конфліктів, як правило, пов'язано з психологічними особливостями особистості, її поведінкою, потребами. Природні властивості особистості - це те, що закладено у ній від народження і виражається такими динамічними характеристиками як активність і емоційність [2].

Не вдаючись у подальшому до цитування та висвітлення проблем конфліктології у школі (це велика, окрема тема) хочу привернути увагу до особливого зв'язку конфліктології з не так давно «народженою» Теорією поколінь.

Основою моделі «Теорії поколінь» є цінності людей. Саме цінності і їх схожість, а не вік, формують і визначають покоління як групу людей, народжених у певний віковий період, що випробували вплив одних і тих же подій і особливостей виховання зі схожими цінностями. Ми цих цінностей не помічаємо, але саме вони багато у чому визначають нашу поведінку: як ми спілкуємося, як вирішуємо конфлікти і будуємо команди, як розвиваємося, що і як купуємо, що нас мотивує, як ставимо цілі і управляємо людьми [3].

В одному з варіантів Концепції нової української школи було записано: «В Україні, як і у всьому світі, набирає ваги так зване покоління Y, або діти «тисячоліття», які народилися між 1990 і 2000 роками. Їхні погляди, спосіб життя кардинально відрізняються від старших поколінь. На підході покоління Z. Вони не обов'язково будуть поділяти погляди старших поколінь.

Сьогодні ролі вчителів у школі виконують представники покоління X і Y, а учні є представниками покоління Z.

Наріжний камінь «Теорії поколінь»: ми пропонуємо іншим те, що вважаємо хорошим для себе. Головний урок: якщо ви з різних поколінь, пропонуйте учням те, що добре, важливо і значимо для них, а не для вас.

Основними цінностями для покоління X є зміни, можливість вибору, глобальна інформованість, технічна грамотність, індивідуалізм, прагнення навчатися протягом життя, прагматизм, надія на себе та інше.

Покоління Y зросло в епоху цифрових технологій і соцмереж. З урахуванням того, що на їх очах щодня відбуваються нові приголомшливі відкриття, для них у світі взагалі немає нічого неможливого. Розкріпачені, дбають про здоров'я і зовнішність, цінують можливість вибору.

Представникам покоління Z поки що не більше 16 років (нинішні учні), але вже зараз «цифрові» діти викликають увчителів та батьків подив і тривогу. Проблеми різні, але суть одна-втрата контакту з дитиною, відсутність взаєморозуміння і складності з контролем. Вчителі, батьки і діти належать не тільки до різних поколінь, але і до різних комунікативних систем. Діти вже повністю у комп'ютерному світі, а батьки і вчителі ні.

Роблячи висновок мусимо наголосити, що саме від взаємодії і взаєморозуміння цих поколінь залежить у майбутньому упіх школи. Все це може здійснювати вчитель з високою професійною компетентністю, розвиненими творчими здібностями, високим рівнем інтелегентності та ерудованості.

Література

1. Сергійчук О. Професійна компетентність майбутнього учителя у системі підготовки до педагогічної діяльності / О. Сергійчук // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2011. – № 4(2). – С. 198–206. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2011_4%282%29__31
2. Пірен М. І. Конфліктологія / М. І. Пірен. – Київ, 2003. – МАУП. – 360 с.

3. Стець Н. Коротко про теорію поколінь [Електронний ресурс] / Надія Стець – Режим доступу до ресурсу: <http://www.business-territory.com/articles/korotko-pro-teoriyu-pokolin>.

УДК 378.011.3 – 051(477)

Булда А. А., Мухіна Г. І.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ДЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Духовне і національне відродження школи, вирішення завдання щодо формування соціально-активної особистості та створення сприятливих умов для розвитку творчих можливостей учнів залежать від здатності вчителя успішно виконувати професійні завдання і обов'язки. Наукою про підготовку і професійний розвиток педагогічних працівників, є *педевтологія* [1]. Н. І. Яковець зазначає, що визначення цього терміну, подане в Українському тлумачному словнику, можна критикувати за певне звуження цілей і завдань. Також вона звертає увагу на те, що термін «педевтологія» відсутній в довідкових виданнях з педагогіки [2], що свідчить про недостатню увагу до даного поняття.

Н. Г. Ничкало предмет педевтології розглядає як обґрунтування положень щодо вчительської професії таких, як особливості вчителя, добір кандидатів до вчительської професії, підготовка, вдосконалення і самовдосконалення вчителів, їх професійний розвиток; авторитет і педагогічний талант, результативність і цінність їх праці; умови життя; зміни в професійній структурі вчительства; позиції і соціальні функції вчительської професії; самосвідомість, професійне внутрішнє задоволення і самореалізація; педагогічне новаторство і дослідницька праця; метод контролю й оцінювання вчителів; потреба у вчителях; професійні долі випускників навчальних закладів, що здійснюють підготовку вчителів [3].

Як зазначається в концепції «Нова українська школа» сучасна школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. Реформою передбачено низку стимулів для особистого і професійного зростання, з метою залучення до професії найкращих. Школа українська буде успішна, якщо до неї прийде успішний учитель, який вирішить багато питань щодо якості викладання, обсягу домашніх завдань, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає [4].

Важливою ознакою сучасного вчителя є вміння реалізації особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходу до управління освітнім процесом. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.

Сучасна українська школа буде працювати на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти. У рамках цієї моделі школа максимально враховує права дитини, її здібності, потреби та інтереси, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму. Є необхідність якомога більше наблизити навчання і виховання кожної дитини до її сутності, конкретних здібностей, майбутньої життєвої траєкторії людини.

Важливого значення в професійній підготовці вчителя приділяється формування психологічної компетентності в умовах нових соціальних реалій.

Психологічна компетентність – це здатність використовувати психологічні засоби навчання в організації взаємодії в освітній діяльності. Вона вважається однією з основних у структурі педагогічної діяльності. Поняттям «психологічна компетентність педагога» позначають можливості людини, яка займається педагогічною діяльністю. Це комплексний термін, і він не зводиться ні до